

De Organic ScoreCard

© Heart Media Ockhuizerweg 16b
3455 RW Haarzuilens
www.heartmedia.nl
Mogelijk gemaakt door hét crowdfunding platform
voor boeken www.boekfunding.nl

Omslag: Armando van Bruggen, www.bruggndesign.nl
Tekstcorrectie: Lillian Eefting
Tekstredactie: Juliette Tews
Schrijfbegeleiding: Denise Hulst
Vormgeving binnenwerk: Ferdinand Rusch, Formaat.nl
ISBN/ EAN 978 90 898 4034 9

NUR-code: 600
Thema-code: JMT
Thema-omschrijving: Psychologie: bewustzijnsstaten
Eerste druk 2023

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een eautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm, hetzij chemisch, elektronisch of mechanisch, of op welke andere wijze en/of door welk ander medium ook, of anderszins gekopieerd worden voor publiek of privé-gebruik – anders dan voor ‘eerlijk gebruik’ als korte citaten in artikelen en recensies – zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Deze uitgave is met de grootst mogelijke zorg samengesteld. Noch de maker, noch de uitgever stelt zich echter aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van eventuele onjuistheden en/of onvolledigheden in deze uitgave.

De Organic ScoreCard

Routeplanner naar meetbare zelfontwikkeling

Marc Grond

Inhoud

Een ontdekkingsreis	9
Waarom dit boek?	13
Waar het over gaat	19

Hoofdstuk 0

Een vragende veronderstelling	21
--	----

Hoofdstuk 1

Beperkingen van een paradigma, what's on a man's mind? ...	29
1.1 Intuïtie, dieper weten of aangeleerd gedrag?	31
1.2 Wat ons feitelijk drijft	36
1.3 Samenleven, gedoe of eenzaamheid	39
1.4 Tuning, de evolutionair noodzakelijke afstemming	41
1.4.1 "Ik heb een mening".....	42
1.4.2 Kuddes, zwermen en scholen.....	45
1.4.3 Niet-zintuiglijke kennis	51
1.4.4 Veiligheidscircels.....	52
1.4.5 Interoceptie.....	53
1.4.6 Synchroniciteit.....	54
1.4.7 Rubber hand experiment.....	55
1.4.8 Opstellingenwerk	56
1.4.9 Correlatiemetingen in de OSC	58
1.4.9.a Duo's; partners of collega's	58
1.4.9.b Teams.....	60
1.4.9.c Persoonlijke geschiedenis	62
1.4.10 Conclusie of verwarring?.....	62

Hoofdstuk 2

Levensstrategie, de logica van ons bestaan	65
2.1 De drie-breinentheorie	66
2.1.1 Onze hersenen.....	67
2.1.2 Evolutie in de praktijk.....	73

2.2	Strategie als logische voortzetting	79
2.2.1	Familielij, geschiedenis zoals we die denken te kennen	86
2.2.2	Spirituele lijn, of is dit onze geschiedenis?	87
2.3	De duivel bestaat niet	88
2.4	Normen en waarden, de vijf geboden	90
2.5	Verlangen	91

Hoofdstuk 3

De spontaniteit van ons wordingsproces: autogenese	95
---	----

Hoofdstuk 4

Na de Waarom & Wat, nu de Hoe	103	
4.1	Opening	104
4.2	Positie in het veld, RCT vs. CBT	106
4.3	De zeven niveaus van gewaarzijn	107
4.4	De diepte in: OSC-expanded	110

Hoofdstuk 5

De ramen van onze wereldbeschouwing	117	
5.1	Complexiteit ontrafeld	118
5.2	De eerste indeling	119
5.2.1	Tijdsmodel	120
5.2.2	Omgevingsmodel (plaatsmatrix)	122
5.2.3	Identiteitsmodel	124
5.2.4	Alles in een cirkel	125
5.3	De tweede indeling	126
5.3.1	Ik-perspectief	128
5.3.2	Wij-perspectief	129
5.3.3	Het-perspectief	130
5.3.4	Twaalf vensters naar het leven	132
5.4	Betekeningen van domeinen	133
5.5	Alfa versus bèta, het eerste levensdilemma	135
5.6	De draairichting van gewaarzijn	136
5.6.1	Positie	139
5.6.2	Motivatie	140

5.6.3	Planning	141
5.6.4	Binding	142
5.6.5	Relevantie	143
5.6.6	Kennis	144
5.6.7	Structuur	145
5.6.8	Besef	146
5.6.9	Aanpassing	147
5.6.10	Waarden	148
5.6.11	Ambitie	149
5.6.12	Normen	150
5.6.13	Transitie	151
5.7	Cobinaties van domeinen	152
5.7.1	Assen	152
5.7.2	Assenkruisen	153
5.7.3	Driesterren	157
5.7.4	Vlakken	160

Hoofdstuk 6

	Archetypen gecompleteerd	161
6.1	Inleiding	162
6.2	Hersenstam-archetypes	163
6.3	Limbische archetypes	166
6.4	Neocortex archetypes	169

Hoofdstuk 7

	Levenslessen in de Organic ScoreCard	173
7.1	Cycli in het leven	175
7.2	Levenslessen	179
7.3	Doe je normaal of ben je jezelf, alfa versus bèta	181
7.4	Veelvoorkomende thema's	184
7.4.1	Verwachtingen	184
7.4.2	Zoals de ouden zongen ...	185
7.5	NRC, twee van de drie is niet genoeg	188
7.5.1	Ik wil niet ... (maar mijn moeder, man/vrouw, baas ...) – Noodzaak	189

7.5.2	Ik mag niet ... (geen tijd, geld, ruimte in mijn hoofd) – Ruimte	190
7.5.3	Ik kan niet ... (hoezo ik?) – Capaciteit	190

Hoofdstuk 8

Het proeven van de pudding		195
8.1	Alles stroomt in het leven, panta rhei	196
8.1.1	Niet alleen de ander, maar ook ik	197
8.2	De volgende slag	201
8.2.1	Vooraf	201
8.2.2	Theorie in praktijk	203

Naschrift	210
------------------	-----

Mensen en hun verhalen	212	
A	Anton en zijn vastgebakken loyaliteit	213
B	Beatrijs gaat op de vuist	214
C	Carel wil dood	215
D	Dorien, de eeuwige tweede	216
E	Emma en de foute mannen	217
F	Florence steekt blootvoets de Alpen over	218
G	Guillaume en zijn dreinende hypochonder	219
Team 1	Het beste is net goed genoeg	220
Team 2	Eerst samenwerken, dan vrienden worden	221

Leestips	222
-----------------	-----

Bibliografie	223
---------------------	-----

Noten	229
--------------	-----

Nota bene: Omwille van de leesbaarheid heb ik in dit boek gekozen voor 'hij' of 'zij'; andere vormen maken het lezen van dit boek lastiger. Aan allen die zich hierdoor miskend of ontkend voelen: weet dat ik niemand wil kwetsen en niemand wil uitsluiten. Ik wil alleen dat zo veel mogelijk mensen dit boek als prettig te lezen ervaren. Met dank voor ieders begrip.

Een ontdekkingsreis

Het verhaal van dit boek is het verhaal van een ontdekkingsreis. Een reis die begon ergens eind tachtiger jaren van de vorige eeuw, met het herschrijven van managementtheorie in verhalen, oefeningen en testen. Ik had al vroeg in mijn werkzame leven als bedrijfskundig strateeg gezien dat mensen het leuk vinden om testjes in te vullen en met de uitkomsten iets over zichzelf te leren. Ik heb dus testen gebouwd gebaseerd op theorieën waardoor ingewikkelde materie lichtvoetig werkzaam werd.

Per toeval kwamen in 2001 drie van de theorieën, met hun vergelijkbare verschijningsvormen (viervlaks-matrixen) op een goed moment bij elkaar en leverden samen een AHA-moment op. De driedeling Identiteit, Tijd en Ruimte was een voor mij bekend drietal in de filosofie om bewustzijn in te kaderen.

De drie kwamen samen in één bewustzijnsmodel en om dat weer lichtvoetig te maken heb ik daarop een test gebaseerd. Dit werd de Organic ScoreCard (OSC). We spreken nu over 2003. De eerste testen waren nog open-vragenlijsten. De volgende versie was een semi geautomatiseerde puntenverdeling met een eenlijnig radardiagram en daarna een drieliënië diagram. In 2005 en in 2012 zijn nog twee automatiseringsslagen geweest, waarmee invullen en verwerken volledig geautomatiseerd werden. De stellingen zijn die eerste jaren getoetst op de eerste paar honderd deelnemers en telkens weer bijgesteld, totdat de methodiek aan de basisvereisten van testmethodieken voldeed (2008).

Met het werken in de praktijk was de reactie van veel mensen er een van ongeloof. Uit een radardiagram zo veel persoonlijk inzicht in een deelnemer krijgen was ongeloofwaardig. Ik kreeg toevoegingen als gedachtelezer en helderziende. Ik kreeg toen het idee dat als ik mensen zou opleiden in die OSC en die mensen zouden hetzelfde vertellen over een OSC, dat dan duidelijk zou worden dat het de methodiek was die inzicht bracht en niet mijn persoon.

Ook ben ik tientallen coaches, therapeuten, psychologen en een paar psychiaters gaan vragen om de test in te vullen, aangezien het (in die tijd) klaarblijkelijk meer iets uit hun vakgebied was dan uit het mijne. Dat werd een lange en frequente erkenning van de diepgang van de OSC. Ook de reacties van klanten hielpen erg in het steeds verder verdiepen en in het doorontwikkelen van de test. Elke kaart was weer anders, iedereen gebruikte weer andere woorden en andere beelden. De schatkist van de OSC werd al die jaren in elk gesprek verder aangevuld.

Ik ben een opleiding gaan doen op het gebied van psychoanalyse, tussen 2006 en 2008, om beter te begrijpen wat ik gemaakt had. Dat zorgde nog wel voor wat aanpassingen aan de methodiek, maar het leverde met name de eerste, reeds bestaande, achterliggende theorieën en onderzoeken op die het 'mythische' van de methodiek leken te kunnen wegnemen. Ik had sterk de behoefte gekregen, door al die verhalen en emoties van mensen die baat hadden gehad bij het werken met de methodiek, om beter te begrijpen waarom deze test zo anders was. Om te snappen hoe zij zo krachtig kon zijn, bij zo veel verschillende soorten mensen, leeftijden en culturen.

Ik ben onderzoeken gaan doen naar groepjes deelnemers met vergelijkbare problemen, stotteraars, mensen met obesitas, Marokkaanse jongeren, vrouwen in het bedrijfsleven – om er een paar te noemen. Steeds vermoedde ik aan de hand van de OSC oorzaken of gedragspatronen die bleken te corresponderen met bestaande theorieën daarover.

Veel intervisie, sparren met wetenschappers en het doorwerken van vakliteratuur leverde steeds meer ondersteunend materiaal op. De theorie werd een soort legpuzzel waarvan steeds meer stukjes bekend werden. Die zoektocht is nog niet geëindigd. In dit boek staan veel van de theorieën die ik tot zover heb kunnen vinden die de resultaten van de OSC schragen en verklaren. Een samenstel van theorieën die, als complex en multidisciplinair geheel, in zichzelf weer aanleiding was tot verdergaande gedachten, c.q. theorievorming. De lessen aan het eind van het boek zijn daar een voorbeeld van. Ik werk nu ruim zes jaar met die lessen in mijn praktijk en

ze verdiepen de gesprekken nog weer verder en versnellen de persoonlijke groei van klanten.

Ik heb nog geen theorie kunnen vinden die eenzelfde gedachtlijn volgt, noch externe onderzoeken die aantonen dat deze werkwijze met levenslessen klopt of effectief is. Ze klopt en is effectief in mijn praktijk. Waarmee ik in een nieuwe ronde terechtgekomen lijk te zijn van aantonen dat het niet aan mij ligt dat het werkt.

Een ontdekkingsreis zonder einde in zicht. Een goede stap voorwaarts geloof ik, in de zoektocht naar wie de mens is. In elk geval sinds Delphi (1^e eeuw v. Chr.) met de beroemde spreuk: ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ, “ken jezelf” lijkt de mensheid daarnaar op zoek. Ik hoop dat dit boek hieraan bijdraagt en ondersteunend is aan de dialoog over duurzame heelwording van binnenuit en preventie van mentale, fysieke en emotionele disbalans in mensen. Ik hoop dat we steeds meer weten wat we allemaal niet weten, en zo aantonen dat we steeds meer weten.

Waarom dit boek?

Achteraf gezien zijn er vele lijnen te zien die samenkomen in dit boek; levenservaringen, ontmoetingen, geopolitieke ontwikkelingen en klimaatontwikkelingen, om er een paar te noemen.

De mens, als onbegrepen fenomeen¹, lijkt een speelbal te zijn van grote bewegingen, wereldwijd, weerspiegeld in elk land en in elke fase van de geschiedenis. Daarover zijn prachtige boeken geschreven zoals *Nonzero: The Logic of Human Destiny* (Wright R., 1999) en vele, vele boeken meer. Ook over de ontdekkingsreis naar het ware of het eigene van de mens zelf zijn bibliotheken vol geschreven.

Deze boeken gaven mij, ondanks het feit dat ik ze heel boeiend vond, niet de verklaring waarnaar ik op zoek was voor het gedrag van mensen. Speciaal als ze samen zijn. Wat bepaalt dat mensen doen wat zij doen? Wat gebeurt er in mensen waardoor ze elkaar het leven zo moeilijk maken? Waarom doen mensen collectief en wereldwijd zulke objectief domme dingen als oorlog voeren, racisme, uitsluiting, uitbuiting, discriminatie of zelfs maar roddelen? Waarom hebben we niet allang wereldvrede en allemaal genoeg te eten, goed onderwijs en een lekker leven? Omdat dat niet kan? Omdat dat niet mag? Omdat we dat niet willen? Ik begreep er helemaal niets van.

Ik geloof niet in God als man met een witte baard die ergens op een troon hier op aarde de zaken regelt of niet regelt; ik geloof niet in buitenaardse wezens die onze aarde infiltreren en controleren; ik geloof niet in een clubje mensen dat met satanisch genoegen andere mensen uitzuigt en uitmoordt. Geen samenzweringen dus, geen 'groot plan'. Ik geloof zelfs niet in 'slechte' mensen.

Ik zie wel dat in pakweg duizend jaar de relatief gelijke verdeling van geld, land en macht veranderd is in een scheefgroei waarin een kleine groep mensen (zie ook Desmet, 2023, p.52 en EOCB-rapport 2022) bijna alle geld en macht onder haar hoede heeft. Ik zie wel dat het exploiteren

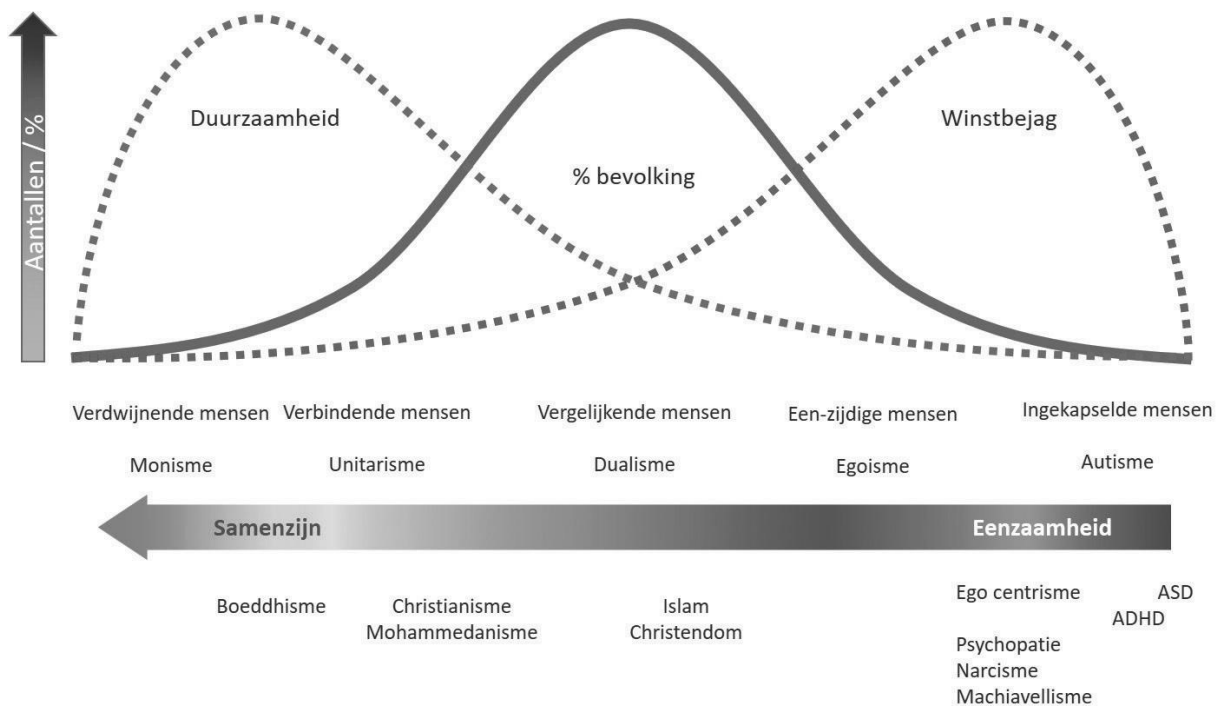
van de aarde belangrijker is dan haar te onderhouden. Ik zie wel dat – zeker in het Westen – de meerderheid van de mensen lijdt aan psychische klachten. Ik zie dat verslavingen in allerlei vormen groteske proporties aangenomen hebben. Ik zie dat controle en bestraffing – terug te vinden in onder meer de explosie aan accountants- en advocatenkantoren sinds de vijftiger jaren – de menselijke zelfstandigheid tot een minimum hebben teruggebracht. Met de mistige, wat dreigende toekomst met AI² als containerbegrip als kers op deze taart. Ik zie dat genezing niet altijd in het belang van genezers is. Ik zie dat letters van wetten zijn gaan heersen over haar geesten. Ik zie dat de ‘samen’-leving zeer beperkte doelen van enkelen dient.

Om met Mattias Desmet te spreken:

“Het menselijk subject vond zichzelf terug [sinds de Verlichting, red.] in een staat van eenzaamheid, afgesneden van zijn natuurlijke context en weggevallen uit sociale structuren en banden, krachteloos door de ervaringen van zinloosheid, levend onder de wolken die zwanger zijn van een in vroeger tijden ondenkbaar destructief potentieel, psychologisch en materieel afhankelijk van de happy few die het niet vertrouwt en met wie het zich niet kan identificeren.” (Desmet, 2023)

En wij allen staan erbij en kijken ernaar.

Ook zie ik dat de mensen gemiddeld genomen steeds meer in privé-bubbeltjes leven en zich minder verbonden voelen met anderen en met de wereld of de natuur. In de tekening worden verbanden gelegd tussen verbondenheid-met-alles versus volstreekte-zelfgerichtheid met duurzaamheid versus winstgedrevenheid.

Figuur 1. Van monisme tot autisme

Ik zie dat een meer ‘afgesloten’ mens een hogere winstbijdrage heeft. Wat betekent dat economische groei per definitie tegenover duurzaamheid, maar ook tegenover onderlinge verbinding en samenleving van mensen komt te staan.

De afgelopen jaren hebben het voorgaande allemaal erg in de etalage gezet. De reeks is lang, maar onder meer Xi Jinping, Trump, Erdogan, Poetin, maar ook World Economic Forum, COVID-19 en de opwarming van de aarde zijn dossiers geworden die het gebrek aan menselijke eigenheid en waardigheid, aan zelfsturing en vervulling prachtig³ in beeld en in kaart gebracht hebben. Wat dat betreft leven we in een tijd vol van grootschalige psychosociale experimenten. Angstaanjagend en tegelijkertijd fascinerend.

Maar waarom blijven wij allemaal – de meesten van ons dan toch – alleen maar kijken, ja-knikken of nee-roepen en laten we het allemaal gebeuren?

Omdat we het comfortabel genoeg hebben? Omdat het hemd nader is dan de rok? Omdat we te beschaafd zijn om in opstand te komen? Omdat we het ook niet meer weten tegen wie en wat en waarom we in zouden

moeten gaan? Of leven we in de illusie: “*dat men de ongemakken van het leven kan wegnemen, zonder zichzelf als mens in vraag te moeten stellen*”? (Desmet, 2023).

Daarover gaat dit boek, of beter nog: in dit boek gaan we kijken naar de logica van menselijk gedrag.

De afgelopen ruim twintig jaar werk ik met de Organic ScoreCard, een bewustzijnsscan waarover ik in de rest van dit boek meer ga vertellen. Als coach en soms als therapeut heb ik duizenden mensen gesproken, begeleid of geanalyseerd in werksituaties, in relaties en bij vragen over persoonlijke groei. In die jaren heb ik met tientallen andere coaches en therapeuten intervisie en supervisie gehad over specifieke casuïstieken. Ik heb gezien dat ieder mens een volstrekt eigen en volgbare logica heeft om te doen wat hij doet. Een logica voor verdedigbaar gedrag, wat de gevolgen daarvan ook mogen zijn. Ik heb extremen gezien, mensen met strafbaar, laakbaar, verwerpelijk gedrag, maar logisch in hun eigen ontwikkeling en groei.

Als er zulke grote verschillen tussen mensen optreden in hoe ze elkaars gedrag beoordelen en interpreteren, zou dan een verklaring daarvoor kunnen zijn dat ‘de waarheid achteraf bepaald wordt door de geschiedenis’, en dat de overwinning de winnaar tot ideaalbeeld maakt en de verliezer tot dader? Met andere woorden: bepalen we achteraf wie ‘gelijk’ had en wie niet? Stellen we in terugblik vast wie ‘fout was en wie ‘goed’? Betekent dat dan dat geen onrecht of scheefgroei door beschuldigers en beschuldigten hetzelfde gedefinieerd wordt?

Een ander groot thema in deze tijd is duurzaamheid, een thema waarbinnen veel aandacht besteed wordt aan energietransitie, vleesvervangers, stikstofvermindering, voedselindustrialisatie en plastics, om maar een paar thema’s te noemen. Maar stel nu dat duurzaamheid over mensen gaat, stel dat mensen de wereld verzieken vanuit hun eigen levenslogica. Is het dan niet veel logischer om te kijken waarom mensen hun logica hebben en waarom ze in de meeste gevallen niet verder kunnen kijken dan hun neus lang is? Is on-duurzaamheid en kortetermijndenken dan een gevolg en niet de hoofdprioriteit? Is werken aan de *root cause*⁴ van gedrag dan niet belangrijker en wellicht effectiever voor een rooskleurige toekomst

op de lange termijn dan elk gebod of verbod binnen de korte termijn? Het in de afgelopen twee decennia werken met de Organic ScoreCard, als een soort psyche-meetinstrument, heeft laten zien dat dit instrument precies de verbinding legt tussen gedrag en haar root cause. En daardoor biedt het een opening om aan die oorzaak-aller-oorzaken te werken. Met veel 'ongelooflijke' veranderingen in mensen – en hun directe omgeving – zonder dat er aan het gedrag zelf gesleuteld is, zoals dat gebeurt bij CBT en vergelijkbare methodieken. Hierover straks meer.

Ik lees en zie, spreek en bespreek, ik analyseer en onderzoek. Desondanks ben ik geen wetenschapper in de gebruikelijke zin van het woord. Ik zie mezelf als 'wetenschepper', door te bevragen, te bekijken, te testen en te verifiëren. Door de grenzen van paradigma's op te zoeken en over te steken. Door 'weten' (ook mijn eigen weten) te ontmaskeren als gestolde onzekerheid en het weer vloeibaar te maken. Door niet het debat op te zoeken maar de dialoog en de co-creatie, niet het ego te laten zegevieren maar de toekomst.

Daarover dus gaat dit boek. Het toont in zekere zin aan wat psychologische root cause is en opent de weg naar wat zou kunnen als we dat gaan snappen. Voor ieder individu, voor iedere gemeenschap en dus ook voor de mensheid als geheel.

Dit boek verhaalt van de overtuigingen van veel mensen die maken dat de wereld zich ontwikkelt zoals ze zich ontwikkelt. Overtuigingen over geld, macht en het daaraan gekoppelde respect. (Beperkende) overtuigingen over de onontkoombaarheid van dingen zoals opwarming van de aarde, Chinese overmacht, Afrikaanse bevolkinggolven die Europa overstroomden, een World Economic Forum dat een nieuwe wereldorde gaat installeren of Rusland dat dan toch Europa gaat veroveren. Overtuigingen over de maakbaarheid van het leven door wetenschap en mechanisatie. Dat soort overtuigingen. Overtuigingen die naar mijn inschatting voortspruiten uit het individueel menselijk onvermogen om goed voor zichzelf te zorgen; een fenomeen waaraan vier of vijf eeuwen wetenschappelijke en industriële scheefgroei ten grondslag ligt. Alsof we afgeleerd hebben – of wellicht

nooit echt geleerd hebben – echte verantwoordelijkheid te nemen. Verantwoordelijkheid voor onszelf en daarna voor alles om ons heen. Alsof we de wereld pas tot een betere plek kunnen maken als de techniek ons verder brengt, de industrie haar troep opruimt, als overheden hun werk goed gaan doen, als de rijken hun geld verdelen onder de armen, als de goden ons welgezind gaan zijn. Alsof ons eigen onvermogen om naar onszelf te kijken en onszelf te snappen verholpen zou kunnen worden door iets externs, hulp van buitenaf.

Mensen *moeten* zichzelf kunnen gaan zien als de oorsprong en oorzaak van alles wat er gebeurt. Het schuilen achter externen, ‘de rijken’, ‘de overheden’, ‘de buurman’ of ‘het weer’ leidt af van de werkelijke oplossing. Door ons te verschuilen achter ‘die ander’ maken we elke persoonlijke ontwikkeling tot een ingewikkeld en complex ‘gebeuren’ dat de noodzakelijke wereldwijde veranderingen onnodig vertraagt. De blik naar binnen, het gezond maken van ieder mens dóór ieder mens zelf, is de eenvoudigste weg uit de overrompelende ingewikkeldheid van maatschappij en samenleven. Alleen als mensen individueel naar zichzelf durven te gaan kijken kan men gaan snappen dat een bijsturing op individueel niveau (een persoonlijk volwassen worden en echte individuele gezondheid) de mensheid als geheel verder kan helpen. Met een methodiek die voor iedereen ter beschikking staat en die iemand stap voor stap bij de hand neemt, wordt ook dat volwassen worden iets wat ‘te doen’ is.

Ik geloof dat we dan pas collectief naar de volgende fase kunnen, die van vrede en welvaart voor iedereen.

Daartoe dit boek.